

Muzeum Polskich Formacji Granicznych

<https://muzeumsg.strazgraniczna.pl/muz/formacje-ochrony-granic/biografie/1918-1939/kadra/n-r/waclaw-pachecka/71347,Waclaw-Pachecka.html>
07.05.2026, 10:27

nadkomisarz SG Waclaw Pachecka urodził się 13.01.1895 r. w miejscowości Wiśniew (pow. siedlecki), był synem Andrzeja i Marii z Harasimów. Uczęszczał do gimnazjum filologicznego w Siedlcach, które ukończył w 1915 r. zdając maturę. Podczas nauki w gimnazjum brał czynny udział w pracach organizacji harcerskich oraz strzeleckich, prowadził obserwację rosyjskich transportów wojskowych na stacji kolejowej w Siedlcach, przechowywał i transportował broń oraz materiały wybuchowe dla organizacji bojowych.

Z życiorysu znajdującego się w zasobie Archiwum Straży Granicznej w Szczecinie wynika, że w czerwcu 1915 r. został powołany do służby wojskowej w armii rosyjskiej, którą rozpoczął w 84 zapasowym baonie piechoty w Moskwie. Dnia 01.02.1916 r. zakończył szkolenie w aleksandryjskiej szkole wojskowej uzyskując stopień chorążego. Następnie, otrzymał przydział do 246 zapasowego baonu piechoty, a od 23.07.1916 r. do 37 Jekaterynburskiego pułku piechoty. W listopadzie tego samego roku został awansowany do stopnia podporucznika. W lutym 1917 r. odkomenderowano go, na własną prośbę, do formującej się I Dywizji Polskiej, gdzie otrzymał przydział do 2 pułku strzelców polskich. Jednostka ta znalazła się potem w składzie I Korpusu Polskiego w Rosji, dowodzonego przez gen. Józefa Dowbora-Muśnickiego, w którym Waclaw Pachecka pozostał aż do jego rozformowania w maju 1918 r. Następnie, powrócił do kraju i zamieszkał w rodzinnej miejscowości Wiśniew, gdzie prowadził tajne szkolenia wojskowe dla miejscowej Straży Pożarnej. Po rozpoczęciu roku akademickiego rozpoczął studia na wydziale weterynaryjnym Uniwersytetu Warszawskiego, które musiał przerwać, ponieważ w listopadzie 1918 r. wstąpił do tworzącego się Wojska Polskiego i brał udział w rozbrajaniu Niemców. Do grudnia 1918 r. uczestniczył w kursie musztry polskiej w Dęblinie, potem otrzymał przydział do 1 pułku strzelców podhalańskich. W ramach tej jednostki walczył w wojnie polsko-bolszewickiej na froncie od 01.05.1920 r. do 01.11.1920 r. Dnia 04.09.1921 r. został bezterminowo urlopowany z wojska na własną prośbę w stopniu porucznika, a następnie przeniesiony do rezerwy.

We wrześniu 1921 r. Waclaw Pachecka skierował podanie z prośbą o przyjęcie do Straży Celnej. Z dniem 01.10.1921 r. został przyjęty na II kurs do Szkoły Straży Celnej w Zambrowie i po jego ukończeniu 01.12.1921 r. rozpoczął służbę w stopniu komisarza jako kierownik Komisariatu Straży Celnej Leman (Inspektorat Straży Celnej Chorzele). Z dniem 01.02.1922 r. przeniesiono go do Szkoły Straży Celnej w Zambrowie na stanowisko instruktora. Od 01.08.1922 r. mianowany kierownikiem Komisariatu Straży Celnej Bogusze (Inspektorat Straży Celnej Grajewo), a od 01.08.1923 r. kierownikiem Komisariatu Straży Celnej Chroścín (Inspektorat Straży Celnej Praszka). Dnia 01.01.1924 r. został p.o. kierownika Inspektoratu Straży Celnej Praszka. Od 01.07.1924 r. otrzymał stopień

starszego komisarza Straży Celnej. Na wniosek Dyrekcji Cei w Warszawie, za zgodą Ministerstwa Skarbu, st. kom. Wacław Pachecka został powołany 15.09.1924 r. na stanowisko instruktora w Centralnej Szkole Straży Celnej w Górze Kalwarii, a kierownictwo Inspektoratu Straży Celnej Praszka na ten czas powierzono innej osobie. W szkole Wacław Pachecka miał stawić się do dnia 20.09.1924 r. Jako instruktor wykładał, takie przedmioty jak: język polski, biurowość i rachunkowość czy przepisy służbowe. Pełnił tam służbę niecałe cztery lata. W terminie od 15.02.1928 r. do 28.02.1928 r. udzielono mu urlopu przesiedleniowego i zgodnie z rozkazem Naczelnego Inspektoratu Straży Celnej nr 12 z 16.03.1928 r. Wacław Pachecka został przeniesiony etatowo, służbowo i gospodarczo do Śląskiego Inspektoratu Okręgowego SC na stanowisko kierownika Inspektoratu Granicznego Wieluń, z czasowym miejscem służbowym w Praszce.

Po utworzeniu Straży Granicznej (marzec 1928 r.) kontynuował służbę w tej formacji. Na podstawie rozkazu nr 27 Dowództwa Straży Granicznej z 10.05.1928 r. został przeniesiony z Praszki do Wielunia na stanowisko p.o. kierownika Inspektoratu Granicznego Wieluń (Wielkopolski Inspektorat Okręgowy SG). Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Skarbu z 20.08.1928 r. przemianowano go ze starszego komisarza Straży Celnej na komisarza Straży Granicznej. Z dniem 01.01.1929 r. awansował do stopnia nadkomisarza Straży Granicznej. Dnia 02.01.1929 r. został oddelegowany do dyspozycji Komendy SG w Warszawie. W tym czasie pełnił obowiązki kierownika Inspektoratu Wewnętrznego SG. Delegację zakończono 01.06.1929 r. i powrócił do kierowania Inspektoratem Granicznym w Wieluniu. Komendant SG rozkazem z 04.01.1930 r. przeniósł nadkomisarza Wacława Pacheckę na stanowisko kierownika Inspektoratu Granicznego Nakło (Pomorski Inspektorat Okręgowy SG), które objął od nadkomisarza Antoniego Wilka dnia 17.01.1930 r.

W Nakle pełnił służbę do 1936 r. Z dniem 01.08.1936 r. został oddelegowany do Izby Skarbowej w Łucku na 3 miesięczny okres próbny w charakterze inspektora do walki z przestępczością podatkową, stemplową, akcyzową i monopolową. Zwolniono go ze służby w Straży Granicznej dnia 31.03.1937 r. - odszedł do pracy w administracji skarbowej. Z informacji udostępnionych przez krewnych wiadomo, że w 1939 r. Wacław Pachecka był inspektorem okręgowym ochrony skarbowej w Brześciu nad Bugiem, tam też mieszkał ze swoją rodziną.

Podczas służby w Straży Granicznej Wacław Pachecka był stale powoływany do składu Komisji Dyscyplinarnej przy Pomorskim Inspektoracie Okręgowym SG, gdzie pełnił funkcję zastępcy przewodniczącego (w okresie od 01.06.1930 r. aż do 31.05.1936 r.). Warto także nadmienić, że był autorem artykułów ukazujących się w czasopiśmie „Czaty”, m.in.: Badanie śladów (nr 7 z 1926 r.), Wyszkołenie Straży Celnej (nr 13 z 1926 r.), Użycie broni palnej (nr 4 z 1927 r.), Usamodzielnienie kierownika placówki (nr 11 z 1927 r.).

Wacław Pachecka dnia 22.02.1922 r. zawarł związek małżeński z Cecylią z Wagnerów. Mieli syna Andrzeja Jerzego (ur. 26.07.1928 r.) oraz córkę Annę (ur. 11.06.1930 r.). Podczas służby w formacjach granicznych otrzymał Medal Dziesięciolecia Odzyskanej Niepodległości (w 1929 r.), Odznakę Pamiątkową SG (w 1930 r.) i Medal Niepodległości (w 1931 r.).

Posiadał również Medal Pamiątkowy za Wojnę 1918 – 1921.

Nadkomisarz Wacław Pachecka, mimo że nie dostał powołania, brał udział w wojnie obronnej Polski w 1939 r. Zgłosił się do obrony twierdzy w Brześciu nad Bugiem przed atakiem niemieckim XIX korpus pancernego pod dowództwem gen. Heinza Guderiana. Dowódcą obrony twierdzy został gen. Konstanty Plisowski. W wyniku walk Wacław Pachecka został ranny w płuco i trafił do szpitala na terenie twierdzy. Mimo bohaterskiej obrony polska załoga, nie mogąc kontynuować dalej walk, opuściła twierdzę w nocy z 16 na 17.09.1939 r., jednakże ranni wraz z personelem pozostali na jej terenie i trafili do niewoli niemieckiej. 22.09.1939 r. do Brześcia wkroczyła Armia Czerwona i na mocy porozumień z Niemcami przejęła miasto oraz twierdzę. Ranni polscy obrońcy zostali przez Rosjan przeniesieni do pomieszczeń w piwnicy twierdzy, gdzie pozostawiono ich w bardzo złych warunkach i bez właściwej opieki medycznej. Tam Wacław Pachecka zmarł z ran, braku opieki, zapalenia płuc i wycieńczenia - prawdopodobnie pod koniec września 1939 r. Został pochowany w zbiorowej mogile na terenie twierdzy. W rodzinie przekazywano także inną wersję dotyczącą przyczyny śmierci Wacława Pachecki - według niej miał zostać, tak jak wielu jeńców, zastrzelony.

Rada Ochrony Pamięci Walk i Męczeństwa w 2000 r. przeprowadziła gruntowną renowację polskiego cmentarza garnizonowego w obrębie twierdzy brzeskiej, założonego w 1921 r., na którym spoczywali polscy żołnierze z brzeskiego garnizonu zmarli w okresie dwudziestolecia międzywojennego, a także obrońcy twierdzy z września 1939 r. Wytyczono dwie zbiorowe mogiły żołnierzy poległych w 1939 r. Tam spoczywa Wacław Pachecka.

Żona nadkomisarza Pachecki wraz z dziećmi po jego śmierci opuścili Brześć i przedostali się na teren Generalnej Guberni - do Ostrowi Mazowieckiej, do siostry Cecylii - Jadwigi Długoborskiej. W czerwcu 1944 r. obie siostry zostały aresztowane przez Gestapo pod zarzutem ukrywania Żydów i żołnierzy Armii Krajowej. Uwolnić udało się jednak tylko Cecylię. Zmarła w 1970 r. i została pochowana na cmentarzu Stare Powązki w Warszawie. Tam też znajduje się symboliczny grób jej męża Wacława (kwatery f, rząd 5, miejsce 15), choć widniejąca na nim data jego śmierci - 23.10.1939 r. jest najprawdopodobniej błędna.

Opracowała: **Katarzyna Promińska** na podstawie materiałów przechowywanych w Archiwum Straży Granicznej w Szczecinie oraz informacji udostępnionych przez rodzinę nadkomisarza Wacława Pachecki.

		
Pokaż opis pliku	Pokaż opis pliku	Pokaż opis pliku
		

Pokaž opis pliku Pokaž opis pliku

Pokaž opis pliku Pokaž opis pliku

Pokaž opis pliku Pokaž opis pliku Pokaž opis pliku

Pokaž opis pliku

Pokaž opis pliku Pokaž opis pliku Pokaž opis pliku

Pokaž opis pliku Pokaž opis pliku

Pokaž opis pliku Pokaž opis pliku